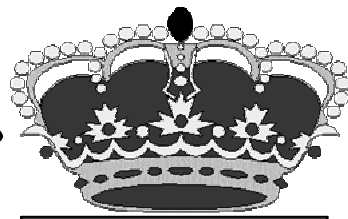

תלמוד תורה "יטב לב" דרבינו יואל מסאטמאר

תניסדה עיי' ס"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת ס"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע - בנשיאות ס"ק מרן רבינו שלייט"א
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בעזהש"ת

ד'
צען
מכות

כתה ב'

המלמד: הר"ר משה מנחם הערשקאוויטש הי"ץ

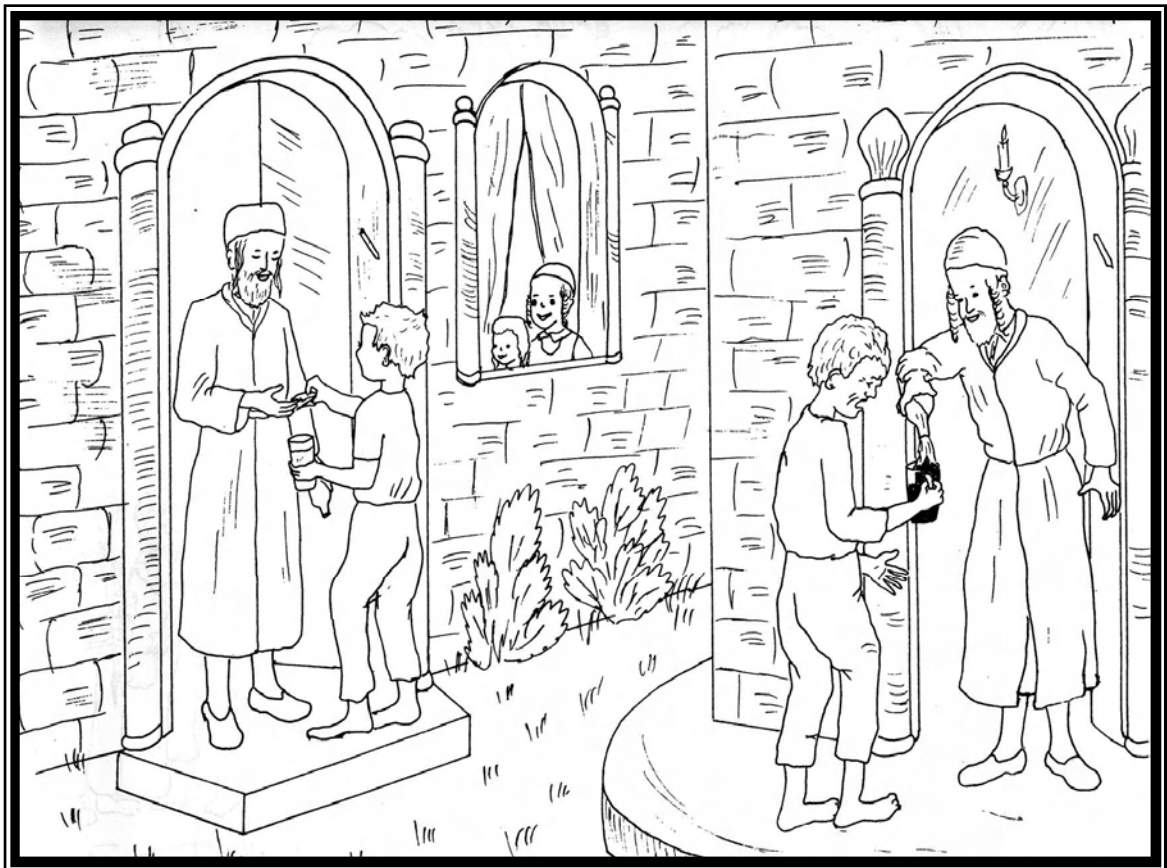
© כל הזכויות שמורות

מפת דם

דריי וואכן איז משה רבינו מיט זיין ברודער אהרן
געגאנגען יעדן טאג צו פרעה אין פאלאץ, דאס פאלאץ איז
געווען פיל מיט זעלנער, אין פאליציאנטן, וואס פרעה האט
זיי אנגעזאגט אז זיי זאלן נישט אריין לאזן משה מיט אהרן.

אבער משה מיט אהרן האבן זיך פון קיינעם נישט
דערשראקן, און זיי זענען אריינגעגאנגען אין פאלאץ און
האבן געזאגט פאר פרעה אן קיין מורא אז ער זאל ארויס
לאזן די אידן פון מצרים.

זיי האבן אים געווארנט, אז אויב ער וועט נישט אוועק

שיקן די אידן פון מצרים וועט אלע וואסערן פון מצרים
ווערן בלוט.

דער גרויסער רשע פרעה דערשרעקט זיך נישט פון
דאס וואס משה רבינו זאגט אים, ער ענטפערט פאר משה
רבינו, קיינער קען נישט מאכן דעם טיף בלוט, ווייל איך
האב באשאפן דעם טיף, און איך בין דער בעל הבית אויף
דעם טיף.

משה רבינו האט געהאט זייער א שטילע קול, אבער
גאנץ מצרים האט געהערט ווי ער ווארנט אן פרעה, אז
אלע וואסערן וועט ווערן בלוט אויב ער וועט נישט ארויס
לאזן די אידן פון מצרים.

לאמיר א מינוט טראכטן וואס די מצריים האבן געטוהן
ווען זיי האבן געהערט ווי משה רבינו רעדט מיט פרעה, ווי
אזוי קען דאס זיין אז דער נילוס זאל ווערן בלוט, האבן זיי
זיך געטראכט, די מצריים האבן געהאלטן אז דער טיף
נילוס איז זייער געטשקע, אין ווער קען טשעפען זייער
געטשקע.

זיי לעבן זיך זייער רואיג, זיי האבן נישט מורא אז
דאס וואס משה רבינו זאגט וועט טאקע געשעהן, ביז ווען
דער באשעפער האט געהייסן פאר משה רבינו ער זאל ארויס
גיין פארטאג'ס לעבן דעם טיף נילוס, ווייל יעדן פארטאג'ס
ווען קיינער דרייט זיך נאכנישט אין די גאסן גייט פרעה
לעבן דעם טיף נילוס.

דארט זאל ער אים זאגן, אז דער באשעפער פון די
וועלט האט מיר שוין אסאך מאל געשיקט צו דיר, אין די
ווילסט אים נאך אלץ נישט פאלגן, די ווילסט נישט אוועק
שיקן די אידן פון מצרים, די זאגסט אז די ווייסט נישט
ווער דער באשעפער איז.

האט מיר דער באשעפער דיר יעצט געהייסן זאגן, מיט
דעם וועסטו וויסן אז ער איז דער באשעפער פון די וועלט,
אין נישט אזוי ווי די רעדט'ס איין אלע מענטשן פון מצרים
אז די האסט באשאפן דעם טייך נילוס, איך וועל נעמען
מיין שטעקן און איך וועל געבן א קלאפ אויפ'ן טייך און
אלע וואסערן פון גאנץ מצרים וועט ווערן בלוט, אלע פיש
פון טייך וועלן שטארבן, אין די וואסערן וועלן פארשטינקען
ווערן אז מען וועט דאס נישט קענען טרינקען.

פֿרעָה האָט געענטפֿערט פֿאר מֹשֶׁה מיט אַהֲרֹן אַז ער
ווייסט נישט ווער דער באַשעפֿער איז, אין ער וויל אים
נישט פֿאלגן.

ווען זיי האָבן געהערט די תּרוּץ וואס פֿרעָה האָט זיי
געענטפֿערט האָט מֹשֶׁה רבינו געזאָגט פֿאר זיין בְּרוּדער
אַהֲרֹן אַז ער זאל געבן אַ קלאַפּ מיט זיין שטעקן אויף די
וואַסער, אַהֲרֹן האָט אזוי געטוהן אין אַלע וואַסערן אין גאַנץ
מִצְרַיִם איז געוואָרן בלוט, נישט נאר די וואַסער וואס אַהֲרֹן
האָט אויף דעם געקלאַפֿט איז געוואָרן בלוט, נאר אַלע
וואַסערן פון גאַנץ מִצְרַיִם איז געוואָרן בלוט.

פֿרעָה דערשרעקט זיך נישט פון דעם אַז אַלע וואַסערן
פון גאַנץ מִצְרַיִם איז געוואָרן בלוט, ער זאָגט אַז די פֿישוף
מאכער קענען אויך מאַכן אַז וואַסער זאל ווערן בלוט.

ער האָט געשיקט רופֿן די פֿישוף מאַכער אָבער ס'איז
נישט געווען קיין וואַסער מיט וואס זיי זאלן קענען מאַכן
זייערע פֿישוף, האָבן זיי פֿראַבירט צו גראַבן טיף אין דער
ערד אָפֿשר דאָרט וועט זיין אַביסל וואַסער אָבער וויפֿיל זיי
האָבן געגראַבן האָבן זיי נאר געטראָפֿן בלוטיגע וואַסער.

די פֿשוף מאַכער האָבן נישט געהאַט קיין בִּרְיָה און זיי
זענען געגאַנגען אין גושן אין געקויפֿט פון די אידן וואַסער
כדי צו ווייזן אַז זיי קענען אויך מאַכן פון בלוט וואַסער,
אָבער פֿאר די מִצְרַיִים האָט דאָס גאַרנישט געהאַלפֿן, בלוט
האָבן זיי געהאַט גענוג אָפֿלו מער ווי גענוג, די פֿישוף

מאכער האבן אבער נישט געקענט מאכן אז די בלוט זאל
ווערן וואסער.

פרעה גייט צוריק אין זיין פאלאץ אין ער זעהט ווי
אלע זיינע טייערע זאכן איז פיל מיט בלוט, פון די ווענט
רינט בלוט, זיין טייערע שטול איז פיל מיט בלוט.

און ביי די מצריים אין שטוב איז אויף נישט געווען
אזוי גלאטיג, מוחמד זיצט אין ער עסט א פיינע פרישטיג,
אין ווען ער הייבט אן צו טרינקען די קאווע שפירט ער א
טעם פון בלוט, ער טראכט אפשר רינט אים בלוט פון זיינע
ציינער לויפט ער זיך אפּוואשן זיין מויל, אבער די וואסער
איז בלוטיג, ער האט נישט קיין שום וואסער אין זיין שטוב,
און ער האט זייער א שלעכטע טעם אין זיין מויל ער לויפט
צו זיין שכן אפשר האט ער אביסל וואסער ער זאל זיך
קענען אויס וואשן זיין מויל, ווערט ער געוואויר אז ביי זיין
שכן איז אויף אלעס בלוט.

ער ווייסט נאך נישט וואס צוטוהן וויאזוי ער וועט אויס
שווענקען זיין מויל פון די בלוט, פלוצלונג הערט ער ווי
זיין ווייב מאכט קולות, אז אלע וועט וואס זי האלט יעצט
אינמיטן וואשן איז געווארן רויט שמוציג.

אירע קולות ווערט שטארקער ווען זי גיבט א קוק אין
קאך אויף די פיינע זופ וואס זי האט ארויף געשטעלט קאכן
פאר אירע קינדער אויף מיטאג איז אינגאנצן רויט אין
ס'שמעקט פון די גוטע זופ א שלעכטע ריח.

אוי ווי ביטער, זיי האבן נישט געוואלט הערן ווי משה
רבינו ווארנט פרעה, אבער זיי האבן נישט געגלייבט אז
אזוי שטארק וועט זיין די מכה.

ס'איז אבער נישטא קיין סאך צייט צו טראכטן ווייל די
קינדערלעך וויינען אז זיי זענען דארשטעריג, האבן די
מצריים געטראכט אז זיי וועלן אויס קוועטשן פרות אין
טרינקען די זאפט פון די פרות אבער די זאפט איז אויף
בלוט.

זענען זיי שנעל געלאפן צו זייערע געטשקעס אין האבן
אנגעהויבן צו שרייען אין בעטן ביי די געטשקעס, אבער זיי
האבן געמערקט אז די געטשקעס זענען אויף פיל מיט בלוט.

זענען זיי שנעל געלאפן צו זייער גרויסע געטשקע די
טייף גילוס, זיי האבן געטראכט זיכער וועט זייער גרויסע
געטשקע זיי קענען ראטעווען פון די שווערע מכה.

ווען זיי זענען שוין געווען נענטער צום גילוס שפירן
זיי זייער שטארק די שלעכטע ריח פון בלוט, זיי קומען אן
צום טייף קענען זיי נישט גלייבן וואס זיי זעהן די גאנצע
טייף גילוס איז פיל מיט בלוט, טויטע פישן פאלן ארויס
פונעם טייף.

זיי קוקן אויף די אידישע קינדער און זיי זעהן אז די
אידן טרינקען וואסער, ווייל די וואסער וואס די אידן האבן
געטרינקען איז נישט געווארן בלוט, זענען זיי געקומען
בעטן פון די אידן אז זיי זאלן זיי געבן אביסל וואסער זיי

זאלן האבן וואס צו טרינקען, ווייל טאמער נישט וועלן זיי
אלע שטארבן.

ווען די אידן האבן זיי געגעבן טרינקען איז דאס
געווארן בלוט, אפלו ווען א איד האט געטרינקען מיט א
מצרי פון איין גלאז האט דער איד געטרינקען וואסער אין
דער מצרי האט געטרינקען בלוט.

אבער ווען א מצרי האט באצאלט פאר א איד ער זאל
אים פארקויפן וואסער איז די וואסער נישט געווארן בלוט,
האבן זיי געמוזט קויפן ביי די אידן וואסער, אין די אידן
האבן דעמאלטס פארדינט אסאך געלט.

ווען די מצריים האבן שוין אביסל געטרינקען זענען זיי
ארויס אין פעלד ווי זייערע בהמות זענען געווען האבן זיי
געזעהן אז אפלו די שמוציגע וואסער וואס מען גיבט צו
טרינקען פאר די בהמות זענען אויך בלוט אין די בהמות
האבן נישט וואס צו טרינקען.

די בהמות ווערן שוואך און זיי קענען שוין נישט
ארבעטן מוז מען זיי אויך געבן אביסל פון די טייערע
וואסער וואס זיי האבן געקויפט ביי די אידן.

זיי קומען שוין אהיים נאך א שווערע טאג וואס זיי
האבן געהאט זיי ווילן שוין אביסל גיין שלאפן, אבער
זייערע בעטן איז פיל מיט בלוט, זיי קענען נישט שלאפן.

די ביטערע מכה, מכת דם איז געווען אין מצרים זיבן
טעג, אבער נאך די זיבן טעג האבן נאך די מצריים נישט

געקענט טרינקען זייערע וואסער ווייל ס'האט געהאט זייער
א שלעכטע ריח.

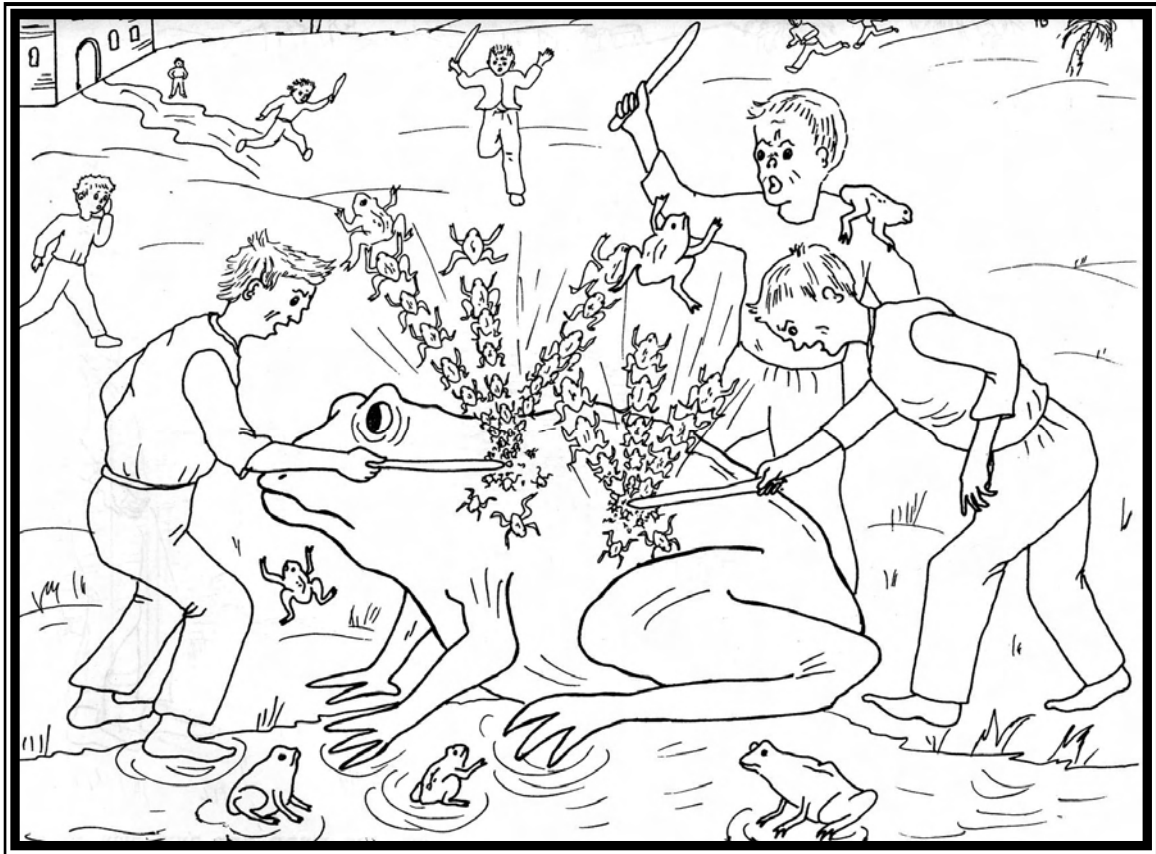
די גאנצע צייט האבן די מצריים געמוזט קויפן ביי די
אידן וואסער ס'איז אויך געווען די שלעכטע ריח פון די
געשטארבענע פיש, אין זיי זענען געווען זייער טרויערדיג
ווייל די אידן האבן גענומען ביי זיי זייער אסאך געלט פאר
די וואסער וואס זיי האבן געקויפט די גאנצע וואך פון די
מכה.

מַכַּת צִפְרִידֶּע

ס'איז אריבער געגאנגען די שווערע מכה, ס'האט זיך
אפגעשטעלט די בלוט, די מצריים האבן זיך שוין געפרייט
אז ס'איז שוין דא וואסער צו טרינקען, צו קאכן, צו באקן,
און צו וואשן, די געשמאקע פיש איז נאך טאקע נישט
געווען ווייל אלע פיש זענען געשטארבן, אבער חוץ פון
דעם האט זיי שוין וואסער נישט געפעלט.

ארבעט האבן זיי נאך געהאט זייער אסאך, זיי האבן
געדארפט רייניגן אלע ווענט, שאפעס, בעטן, אין אויסוואשן
אלע שמוציגע קליידער.

משה רבינו קומט גלייך צוגיין צום פאלאץ פון פרעה,
און ער גייט אריין אן רשות, און ער זאגט פאר פרעה דער
אויבערשטער האט געזאגט די זאלסט אוועק שיקן די אידן

פון מצרים, און אויב נישט וועט גאנץ מצרים ווערן פיל מיט דז'אבעס.

די מצריים האבן קוים אנגעהויבן ריין צו מאכן זייערע שטובער פון מכת דם, אין דא הערן זיי שוין נאכאמאל וואו משה רבינו זאגט אז עס גייט קומען נאך א מכה, די מצריים זענען געווארן זייער אויפגערעגט אויף משה רבינו מיט די אידן און זיי האבן ווייטער געהייסן ארבעטן שווער פאר די אידישע קינדער.

משה רבינו האט דריי וואכן יעדן טאג געווארנט פרעה אז ס'גייט קומען נאך א מכה צפרדע, די לעצטע מאל איז משה מיט אהרן אריינגעקומען צו פרעה אינמיטן טאג און אים געווארנט נאך אמאל, אבער פרעה האט זיך נישט דערשראקן.

אָהרן האט געגעבן א קלאפ אויף אלע וואסערן אין
מצרים מיט זיין שטעקן, אין ס'איז ארויס געקומען א ריזיגע
דו'אבע פון טיף, אין גאנץ מצרים איז געווארן פיל מיט
דו'אבעס, די ערשטע זענען די דו'אבעס געגאנגען צו פרעה
אין פאלאץ, אין פון דארט האבן זיי זיך צושפרייט אויף
גאנץ מצרים.

פרעה זיצט אין זיין פאלאץ אויף זיין קעניגליכן שטול,
אין ארום אים זיצן זיינע אלע גענעראלן, פלוצלונג הייבט
אן צו טאנצן אויף זיין קאפ דו'אבעס, אין די דו'אבעס מאכן
הויכע קולות, אין פון פרעה'ס קאפ טאנצן זיי ארויף אויף
די קעפ פון די גענעראלן.

פרעה רופט זיינע פישוף מאכער אפֿשר וועלן זיי אים
קענען עפעס העלפן, אבער זיי קענען נישט אוועק נעמען
די דו'אבעס פון מצרים.

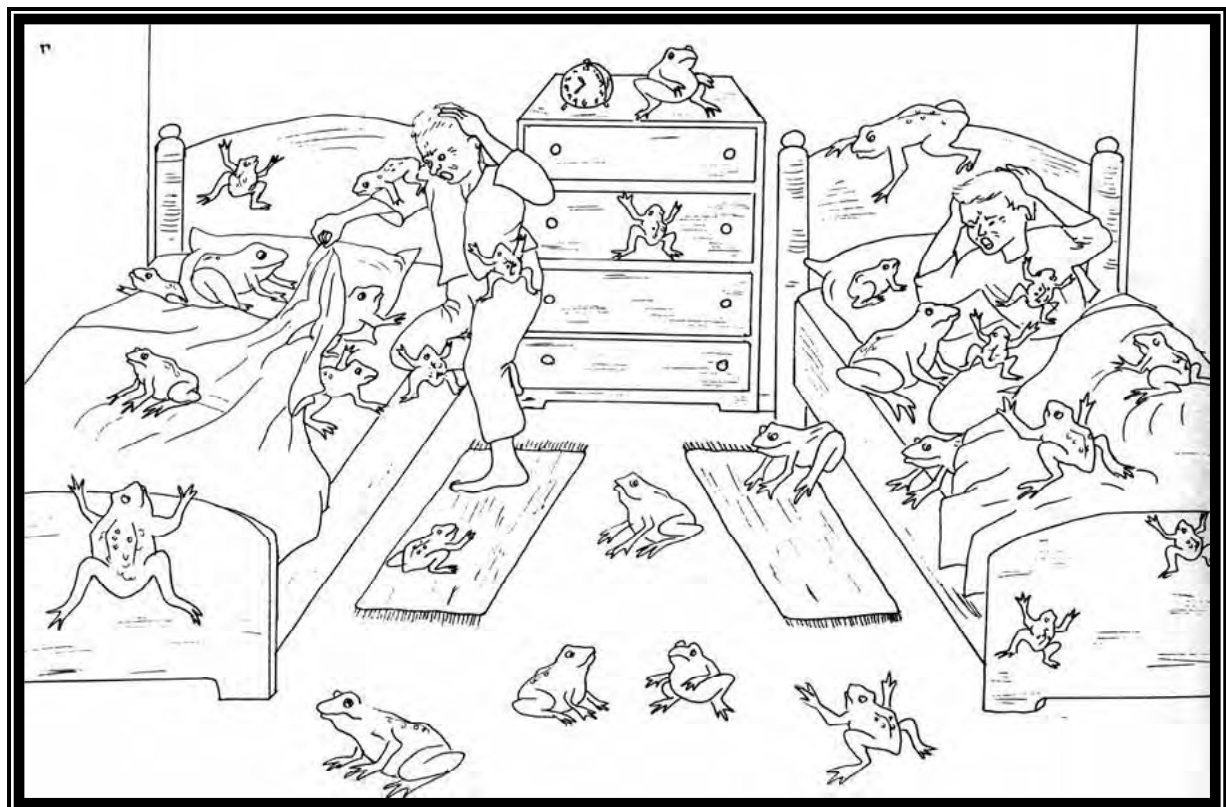
ווען די מצריים האבן געזעהן די ריזיגע דו'אבע זענען
זיי געקומען מיט גרויסע שטעקענעס אין זיי האבן
אנגעהויבן אים צו שלאגן, זיי האבן געמיינט אז זיי וועלן
קענען הרגענען די גרויסע דו'אבע, אבער וויפל זיי האבן
איר געשלאגן איז ארויס געקומען נאך מער דו'אבעס פון די
גרויסע דו'אבע אין נאך אין נאך.

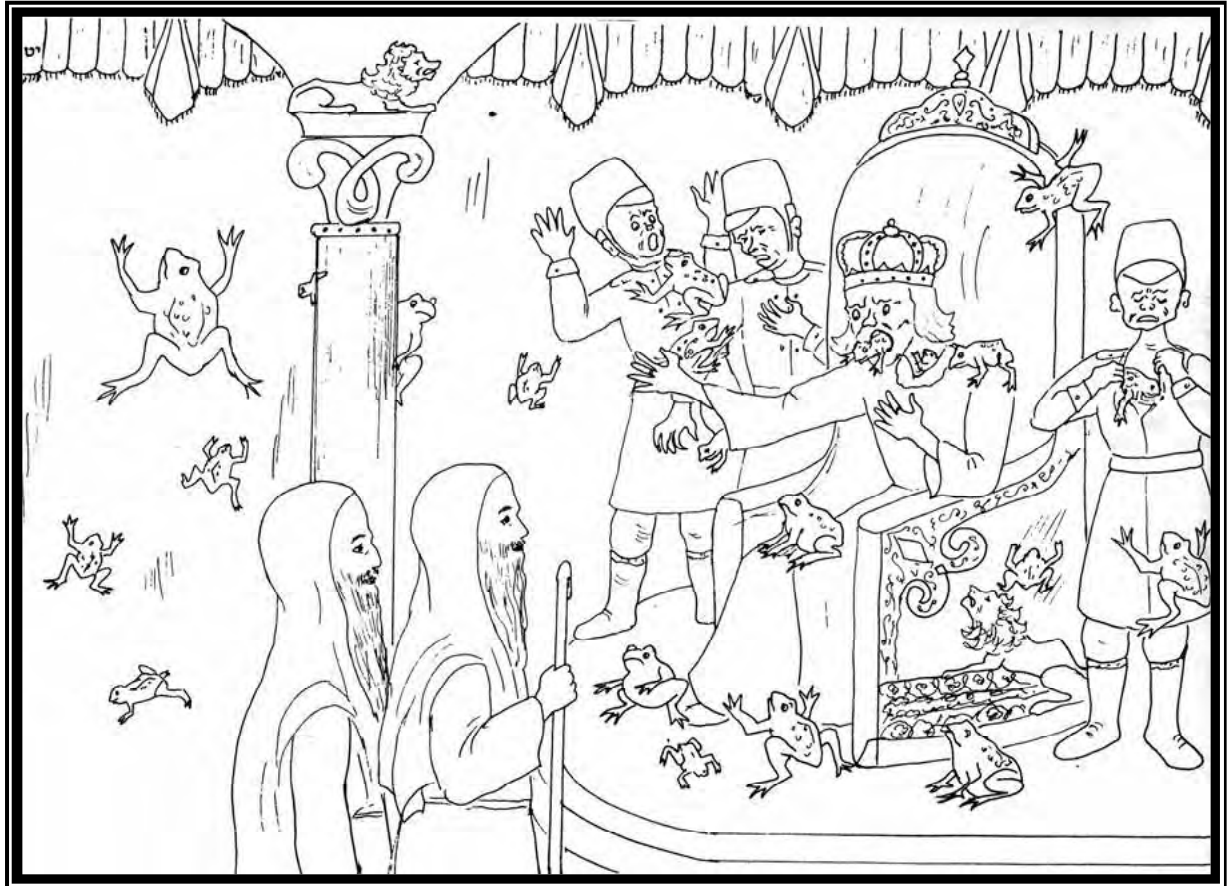
די דו'אבעס זענען געגאנגען אין אלע פלעצער, אין די
בעטן פון די מצריים אין די עסן פון די מצריים, אין די
שאפעס אין די טעפ וואס זיי האבן געקאכט עסן, איבעראל

ווי א מצרי האט זיך נאר געוואלט רירן זענען די דז'אבעס
דארט געווען.

די דז'אבעס האבן געשריגן אין געקוויטשעט זייער
הויך, די מצריים האבן נישט געקענט שלאפן אדער זיך
אפרוהען ווייל ס'איז געווען אזעלעכע הויכע קולות, די
דז'אבעס זענען אריינגעקראכן אין זייער בויך, אין זיי האבן
געביסן פאר די מצריים אז זיי האבן נישט געקענט אויס
האלטן פון די דז'אבעס.

די מצריים זענען געווארן זייער צובראכן זיי האבן
געוויינט, און ס'איז געווען אזעלעכע קולות פון די דז'אבעס
אז די אידן האבן גארנישט געהערט וואס די מצריים הייסן
זיי ארבעטן, די מצריים האבן פראבירט צו שרייען נאך
העכער, אבער ווען זיי האבן געעפנט זייער מויל צו שרייען

אויף די אידן איז אריינגעפֿלויגן אין זייער מויל א דז'אָבע, האָבן זיי געמוזט אויפֿהערן צושרייען.

ווען א מצרי האט געוואלט עסן זענען אריין געטאנצן די דז'אָבעס אין זיין מויל, ער וויל טרינקען טאנצן אים אריין דז'אָבעס אין זיין מויל, קיין ווארעמע עסן האָבן די מצריים אויף נישט געהאט ווייל די דז'אָבעס זענען אריינגעטאנצן אין די אויווענעס אין פארלאשן די פייער.

פרעה האט נישט געקענט אויס האלטן פון די דז'אָבעס, האט ער געשיקט רופן משה מיט אהרן אין ער האט זיי געבעטן אז זיי זאלן דאווענען צום הייליגן באשעפער ער זאל אוועק נעמען די דז'אָבעס פון מצרים, אין פרעה האט זיי צוגעזאגט אז ער וועט ארויס לאזן די אידן פון מצרים.

מֹשֶׁה רַבִּינוּ הָאֵל גַּעֲדָאוּנוּט צוּם אויַבֶּערֶשְׁטֵן אַז עַר זַאל
אוועק נַעמֶען דִּי דוֹאַבֶּעס פֿון מִצְרַיִם, אִין דֶּער אויַבֶּערֶשְׁטֶער
הָאֵל צוגֶעהֶערט צו מֹשֶׁה רַבִּינוּס גַּעבֶּעט אִין אַלֶּע דוֹאַבֶּעס
זַענֶען גַּעשְׁטאַרְבֵּן.

נֶאָךְ אַ וואָךְ פֿון שְׂרַעקֶליכֶע קולות וואס ס'איז גַּעווען
אִין מִצְרַיִם הָאֵל פֿלוצלונג גַּעהֶערשט אַ מוֹרָא־דיגע
שְׂטִילקייט, אָבער דִּי מִצְרַיִים זַענֶען נֶאכְנִישְׁט פֿטור גַּעוואָרן,
ווייל פֿון דִּי גַּעשְׁטאַרְבֶּענֶע דוֹאַבֶּעס הָאֵל גַּעשְׁמַעקט זייער אַ
שְׁלֶעכטֶע רִיחַ, אִין דִּי מִצְרַיִים הָאָבן אָנגֶעהוּיבֵן צו פֿאַר
רויַמֶען דִּי גאַסן פֿון דִּי דוֹאַבֶּעס.

מַכַּת בְּנֵי

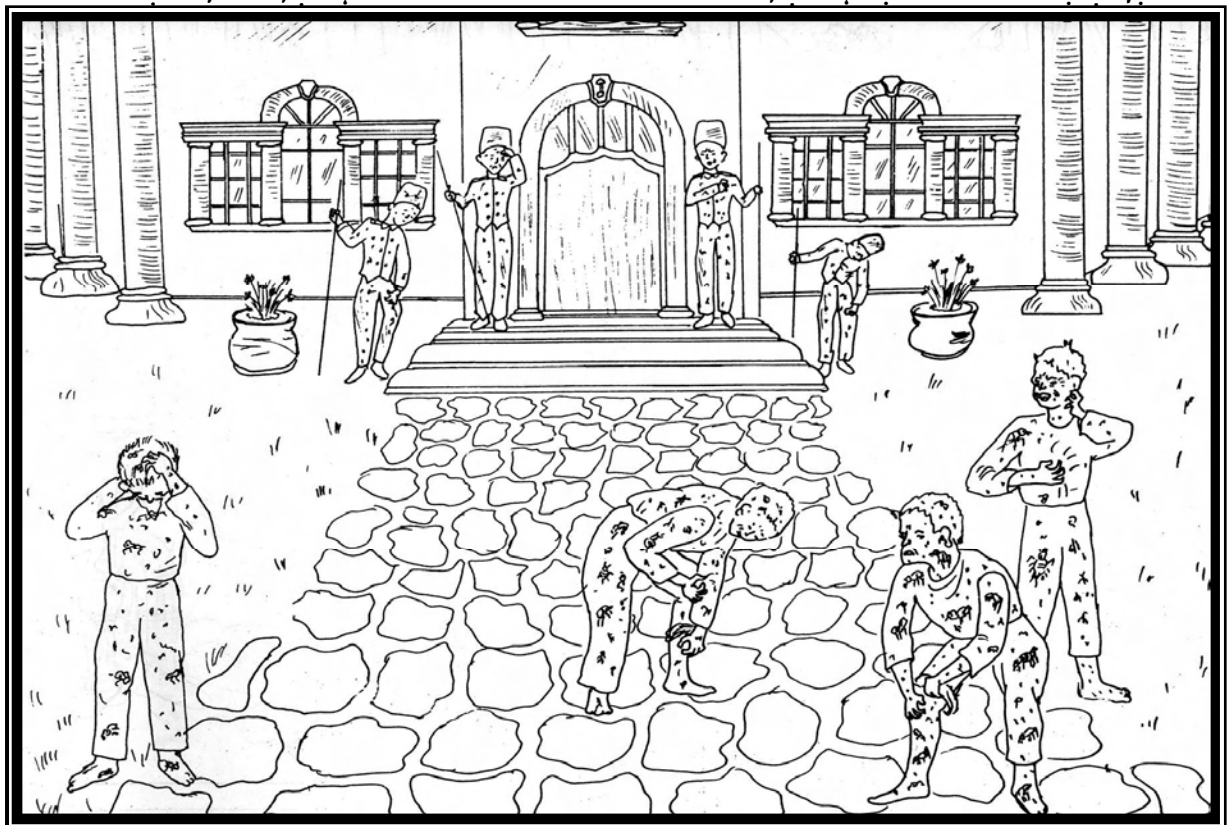
מֹשֶׁה רַבִּינוּ איז נישט גַּעגאַנגֶען וואַרענֶען פֿרַעה פֿאַר דִּי
דְּרִיטֶע מַכָּה, און דָּאס לֶעבֵן אִין מִצְרַיִם הֵייבט שוין אָן צו
ווערן אַבִּיסֶל רואַיגער, מֶען הֶערט שוין נישט וואו מֹשֶׁה
רַבִּינוּ וואַרנט אָן אויף אַ דְּרִיטֶע מַכָּה, הָאָבן דִּי מִצְרַיִים
גַּעמיינט אַז ס'איז גַּעענדיגט מיט דִּי מַכּוֹת.

אָבער פֿלוצלונג זַענֶען אָנגַעקומֶען מֹשֶׁה מיט אַהֲרֹן צוּם
פֿאַלאַץ פֿון פֿרַעה, פֿרַעה איז דַּעמאַלְטס גַּעווען אִין חֶצֶר פֿון
זיין פֿאַלאַץ, אַהֲרֹן נַעמט זיין שְׂטַעקֶן אִין גִּיבְט אַ קֶלָּאפּ אויף
דֶּער עֶרד, און אִין איין סַעקונדֶע איז דִּי גאַנצע עֶרד פֿון
מִצְרַיִם גַּעוואָרן פֿיל מיט לֵיז.

נישט נאר איין סארט לייז נאר פערצן סארט לייז האט
דער אויפערשטער געברענגט אויף מצרים, די פנים האבן
אנגעהויבן צו קריכן אויף פרעה'ס קאפ און אויף זיין גאנצע
קערפער, אין אויף די מלכה'ס קאפ מיט איר גאנצע
קערפער איז פיל געווארן מיט פנים.

די מצריים וואס האבן געמיינט אז ס'איז געענדיגט מיט
די מכות זענען זיך געזעצן ביי זיך אין שטוב אזוי רואיג
פלוצלונג שפירן זיי ווי ס'שטעכט זיי, אין ס'בייסט זיי, זיי
ווייסן נישט וואס דא גייט פאר, זיי קוק'ן זיך אן זעהן זיי
אז זיי זענען פיל מיט לייז.

די לייז זענען געווען זייער גרויסע לייז, אין זיי זענען
געקראכן אויף די מצריים אויפן קאפ, אין אויף זייער גאנצע
קערפער איז געווארן פיל מיט לייז, זיי האבן זיך אפלו

נישט געקענט קראצן זייער קערפער ווייל זייערע הענט
זענען אויף געווען פיל מיט לייז.

האבן זיי זיך אוועק געשטעלט זעבן די וואנט אין זיי
האבן געקראצט זייער קערפער אין וואנט, אין ס'האט
גערינען פון זיי בלוט, וואס פון דעם האבן זיי האבן געהאט
זייער גרויסע יסורים.

בייטאג און ביינאכט האבן די מצריים נישט געהאט קיין
מנוחה, זיי האבן נישט געקענט שלאפן פון די יסורים וואס
זיי האבן געהאט, זיי האבן פראבירט צו הרגענען די לייז
אבער ס'איז זיי נישט געגאנגען.

דער מצרי קען שוין נישט שטיין אויף זיינע פיס, ווייל
זיינע פיס בייסט אים זייער שטארק, הייבט ער אויף איין
פיס אין די לופט, אבער ער קען נישט צו פיל צייט שטיין
אויף איין פיס, לייגט ער אראפ זיין פיס און ער הייבט אויף
זיין צווייטע פיס.

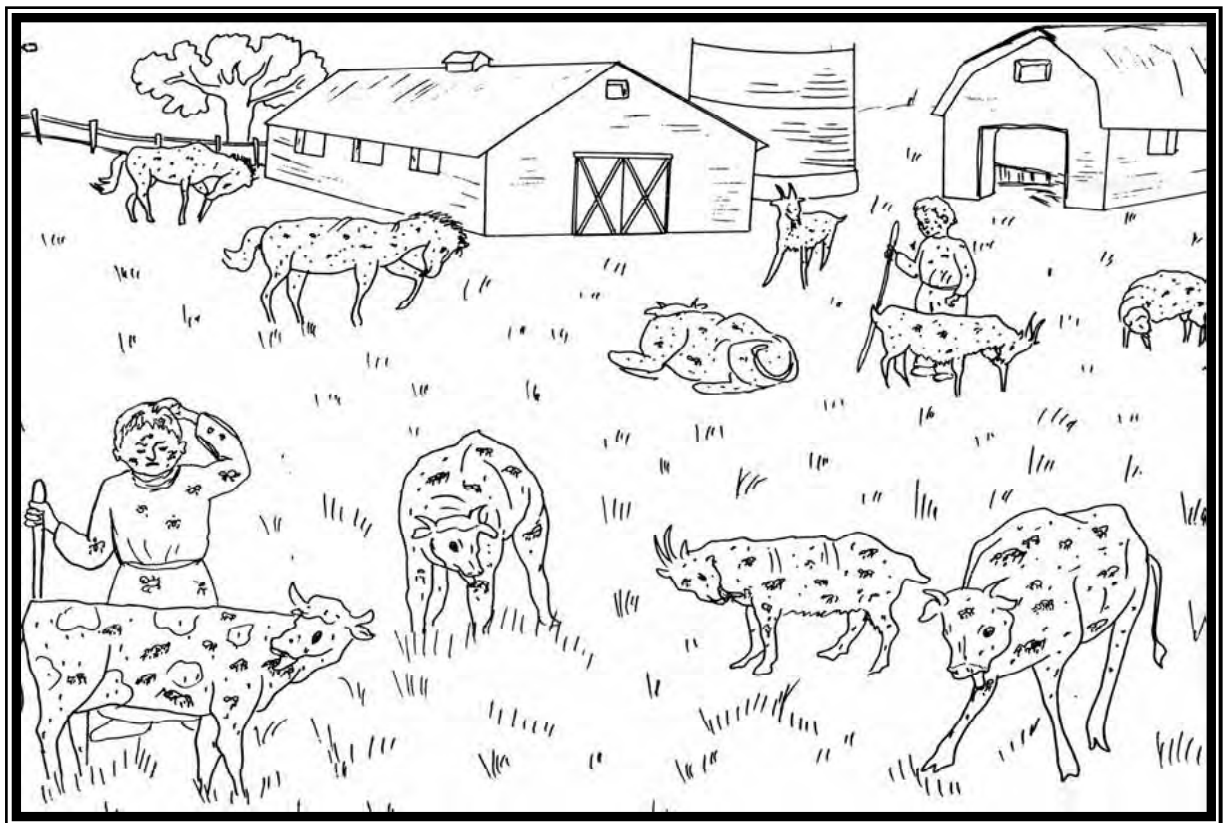
אזוי האבן זיי געטאנצן אין געשפרינגען פון די גרויסע
יסורים, ווען זיי האבן שוין נישט געהאט קיין כח האבן זיי
פראבירט זיך אוועק צוועצן אויף א בענקל, אבער די
בענקל איז געווען פיל מיט לייז, האבן זיי געטראכט אז
אפשר און בעט וועלן זיי זיך קענען אפרוהען אביסל, אבער
אין בעט איז אויף געווען פיל מיט לייז.

די מצריים זענען שוין געווען זייער אויסגעמוטשעט פון
די לייז, האבן זיי געוואלט עפעס טרונקען, אבער זיי קענען
נישט האלטן די גלאז אין זייער האנט ווייל ס'איז געווען

פיל מיט כנים זייער האנט, און זיי האבן אויך מורא געהאט
צו עפענען זייער מויל און טרינקען ווייל זיי האבן נישט
געוואלט אז ס'זאל זיי אריינקריכן כנים אין זייער מויל.

ווען זיי האבן געשפירט אז זיי האלטן דאס מער נישט
אויס האבן זיי געטראכט צו גיין צו זייער געטשקע די טייך
נילום, און אפשר ווען זיי וועלן אריינגיין אין וואסער וועלן
זיי די לייז נישט בייסן, אבער אפלו אין וואסער האבן די
לייז זיי געביסן.

חוץ פון די אלע פראבלעמען וואס די מצריים האבן
געהאט מיט זיך אליין, און מיט זייערע קינדער, זענען די
חיות וואס האבן באלאנגט פאר די מצריים אויך פיל
געווארן מיט כנים, די הונט פון די מצריים האבן מורא'דיג

געבילט ווייל די לייז האבן זיי געביסן, די פערדן האבן
געשפרינגען און די לופט ווייל די לייז האבן זיי געביסן,
אין די מצרים וואס האבן זיך אליין נישט געקענט העלפן,
איז א וודאי אז זיי האבן נישט געקענט העלפן זייערע
חיות.

ביי די מכה פון כנים איז אויך געווען א גרויסע רעש
אין מצרים אזוי ווי ביי די דז'אפעס, אבער ביי די מכה פון
די דז'אפעס, האבן די דז'אפעס געמאכט די קולות, אבער
ביי די יעצטיגע מכה האבן די מענטשן געמאכט דעם גרויסן
רעש, ווייל זיי האבן געשריגן פון יסורים, און אויך די חיות
האבן זייער שטארק געקוויטשעט ווייל די לייז האבן זיי
געביסן.

א גאנצע וואך איז אנגעגאנגען די דריטע מכה לייז,
אבער דער גרויסער רשע פרעה האט נאך אלץ נישט
געוואלט ארויס לאזן די אידן פון מצרים.

מַתָּה עָרֹב

דער אויבערשטער האט געזאגט פאר משה רבינו, דער
רשע פרעה וויל נאך אלץ נישט ארויס שיקן די אידן פון
מצרים, גיי זאג אים אויב ער וועט נישט ארויס שיקן די
אידן פון מצרים, וועט קומען נאך א מכה אויף מצרים,
ערוב, אלע סארט חיות.

נאך א וואך וואס גאנץ מצרים איז געווען פיל מיט
לייז, די מצריים האבן געליטן גרויסע יסורים, אין ענדליך
האט זיך שוין געענדיגט די ביטערע מכה, ס'האט שוין נישט
געביסן אין געשטאכן אין אלע זייטן, אבער אין מצרים
זענען די גאסן געווען פיל מיט געשטארבענע לייז.

אזוי אויך אלע ווענט איז געווען אראפ געקראצט די
קאלעך וואס די לייז האבן אראפ געקראצט, און אויך ווייל
די מצריים האבן זיך געקראצט אויף די ווענט, אין דא הערן
זיי שוין נאכאמאל ווי משה רבינו ווארנט אן פרעה אויף
נאך א מכה.

דאס מאל איז משה רבינו אויך געקומען דריי וואכן
יעדן טאג און ער האט געווארנט פרעה, אבער דער רשע'ס

הארץ איז הארט ווי א שטיין ער וויל נישט ארויס לאזן די
אידן פון מצרים, משה רבינו גייט נאכאמאל ארויס צום טייף
אינדערפרי ער טרעפט דארט פרעה, אין ער ווארנט אים
דאס לעצטע מאל פאר דער אויבערשטער גייט ברענגען די
מכת ערוב, אבער פרעה דערשרעקט זיך נישט.

איין טאג נאך ווען משה האט אים געווארנט די לעצטע
מאל זענען אנגעקומען קיין מצרים אלע חיות, בערן, לייבן,
לעמפערט'ס, וועלף, שלענג און עקרבנים, אין אויף די פנים
און די דז'אבעס זענען געקומען נאכאמאל, חוץ פון די אלע
קריכעדיגע ואכן זענען אויף געקומען אלע סארט
פארצוקנ'דיגע פויגל.

פרעה זיצט אין זיין פאלאץ מיט זיין שיינע קרוין,
אינדרויסן פון פאלאץ שטייען די זעלנער מיט די
פאליציאנטן, אין זיי געבן אכטונג אז קיין איינער זאל נישט
קענען אריינגיין אן רשות צום גרויסן קעניג פרעה.

אינמיטן הייבן אן אריינקומען פון די פענסטער גראבע
בינען אין זיי הייבן אן צו שטעכן פרעה און זיין גאנצן
קערפער, פרעה כאפט נאך נישט וואס ס'גייט פאר פלוצלונג
קומט אריין צו פליען א גרויסע אדלער און ווארפט אראפ
פרעה'ס קרוין פון זיין קאפ.

פרעה זיצט אויף זיין בענקל און ער ציטערט ער ווייסט
זייער גוט אז זיינע אלע זעלנער מיט די פאליציאנטן קענען
אים נישט ראטעווען פון די פארצוקנדיגע חיות, און אז ער
האט נישט וואו צו אנטלויפן.

די חיות דרייען זיך ארום אין דעם גאנצן לאנד, א מענטש פון מצרים גייט שפאצירן אין גאס אינמיטן זעהט ער פון דערווייטנ'ס עפעס א חיה זאגט ער פאר זיינע קינדער גיבט א קוק דארטן זעהט מען אפאר חיות, די חיות קומען אביסל נענטער זעהן זיי אז דאס איז זייער מסוכנ'דיגע חיות.

די מצריים דערשרעקן זיך אין זיי הייבן אן צו אנטלויפן אין שרייען קולות א לייב, א וואלף, א לעמפערט, ראטעוועט, הצילו, זיי לויפן די שנעלסטע וואס זיי קענען אבער די חיות לויפן שנעלער פון זיי אין די פארצוקנדיגע חיות כאפן די מצריים אין זיי הרגענען זיי.

די מצריים האבן זיך זייער דערשראקן אין זיי זענען אנטלאפן זיך באהאלטן פון די ווילדע פארצוקנדיגע חיות, זיי האבן זייער גוט פארשפארט זייערע שטובער, אבער די חיות האבן אויפגעבראכן זייערע שטובער אין געהארגעט די שלעכטע מצריים.

ווען די מצריים האבן געזעהן אז ביי די אידישע שטובער איז נישטא קיין חיות וואס קומען דארט אריין, האבן זיי געבעטן פון די אידן אז די אידן זאלן דארטן באהאלטן מצריים, אבער ס'האט גארנישט געהאלפן ווייל אפלו ווען א מצרי האט זיך באהאלטן ביי א איד זענען די חיות אריינגעקומען צום איד'ס שטוב אין ארויס גענומען דעם מצרי אין אים געהארגעט.

די מצריים זענען געזעצן באהאלטענערהייט אין זייער
שטוב אינמיטן הערן זיי קולות ווי די ווילדע חיות ברעכן
אויף די שטאל פון זייערע בהמות אין זיי הרגענען בהמות,
שעף אין רונדער, אין די מצריים קענען גארנישט טוהן, די
אלע חיות האבן זיך געדרייט אין די גאסן פון מצרים, אין
זיי האבן געשריגן אין געקוויטשעט, אין אלע זייטן אין
מצרים האבן זיך געהערט מאדנע קולות פון אלע סארט
באשעפענישן.

ס'איז געווען אין איינע פון די שטובער פון די מצריים
ווי ס'האבן זיך באהאלטן א זיידע מיט א באבע מיט אלע
איניקלעך, זיי האבן געלייגט טישן אין בענקלעך לעבן די
טיר אז קיין שום חיה זאל נישט קענען אריינקומען.

פלוצלונג הערן זיי ווי די דאך רוקט זיך א הויכע
דז'ראפא רוקט אוועק די שטיינער פון פלאץ, און א מאנקי
טאנצט אריין אין שטוב ער רוקט אוועק אלע זאכן וואס
מען האט געלייגט ביי די טיר, ער עפנט אויף די טיר, אוי
וויי הערט זיך קולות פון די מענטשן אינעווייניג, א
שרעקעדיגע לייב שטייט ביי די טיר מיט א אפענע מויל
און ער האט פארצוקט אלע מענטשן וואס האבן זיך
באהאלטן דארט.

אינדרויסן איז נישט מעגליך זיך ארום צו דרייען
אינעווייניג אין שטוב בייסן די בינען, אין ס'פליט אריין
אדלער'ס, אפלו ביינאכט ווען די חיות זענען געשלאפן האבן
די מצריים נישט געקענט שלאפן פון גרויס שרעק, אבער

פאר די אידישע קינדער האבן די חיות גארנישט שלעכטס
געטאן, די קינדער פון די אידן האבן זיך געשפילט מיט די
לייבן און מיט אלע שרעקעדיגע חיות און ס'איז זיי
גארנישט געשעהן.

פרעה האט זייער מורא געהאט פון די חיות וואס האבן
זיך ארום געדרייט אין זיין לאנד, האט ער געשיקט רופן
משה רבינו מיט אהרן, און ער האט זיי געזאגט, וואס ווילן
ענק פון מיר, ענק ווילן גיין דינען דעם אויבערשטער,
פארוואס דארפן ענק גיין אין מדבר, איך וועל ענק לאזן
דינען דעם אויבערשטן דא אין מצרים, דער עיקר ס'זאל זיך
שוין אויפהערן מיט די מכות.

האט אים משה רבינו געענטפערט אונז קענען נישט
דינען דעם באשעפער דא אין מצרים ווייל אונז דארפן
שעכטן פאר אים קרבנות, אין די געטשקע פון מצרים איז א
שעפאלע אין די מצריים וועלן אונז נישט לאזן שעכטן קיין
שעפעלעך, אונז ווילן גיין אין מדבר דארטן שעכטן קרבנות
אזוי ווי דער אויבערשטער האט אונז געהייסן.

האט פרעה געזאגט אז ער איז מסכים די אידן זאלן
גיין דינען דעם באשעפער אין מדבר אבער משה רבינו זאל
מתפלל זיין אז די ביטערע מכה זאל זיך אפשטעלן, משה
רבינו האט מתפלל געווען אין אלע חיות זענען אוועק
געגאנגען פון מצרים, ווען פרעה האט דערזעהן אז אין
מצרים איז שוין נישטא קיין שום חיה, האט ער ווייטער
נישט געוואלט ארויס לאזן די אידן.

מַכַּת דָּבָר

דער אויבערשטער האט נאכאמאל געשיקט משה רבינו
ער זאל רעדן צו פרעה שטרענגע רייד, אין אים הייסן אז
ער זאל אוועק שיקן די אידן פון מצרים, און אויב נישט
וועט ער ברענגען די פינפטע מכה דבר, אלע בהמות פון
גאנץ מצרים וואס וועלן זיין אינדרויסן וועלן פייגערן, נאר
די בהמות פון די אידישע קינדער וועלן נישט שטארבן.

אזוי ווי ביי די פריער'דיגע מאל האט משה רבינו
נאכאמאל געווארנט פרעה דריי וואכן, אבער פרעה האט זיך
נישט געוואלט דערשרעקן, ווען משה רבינו האט אים
געזאגט אז דער אויבערשטער וועט ברענגען מַכַּת דָּבָר.

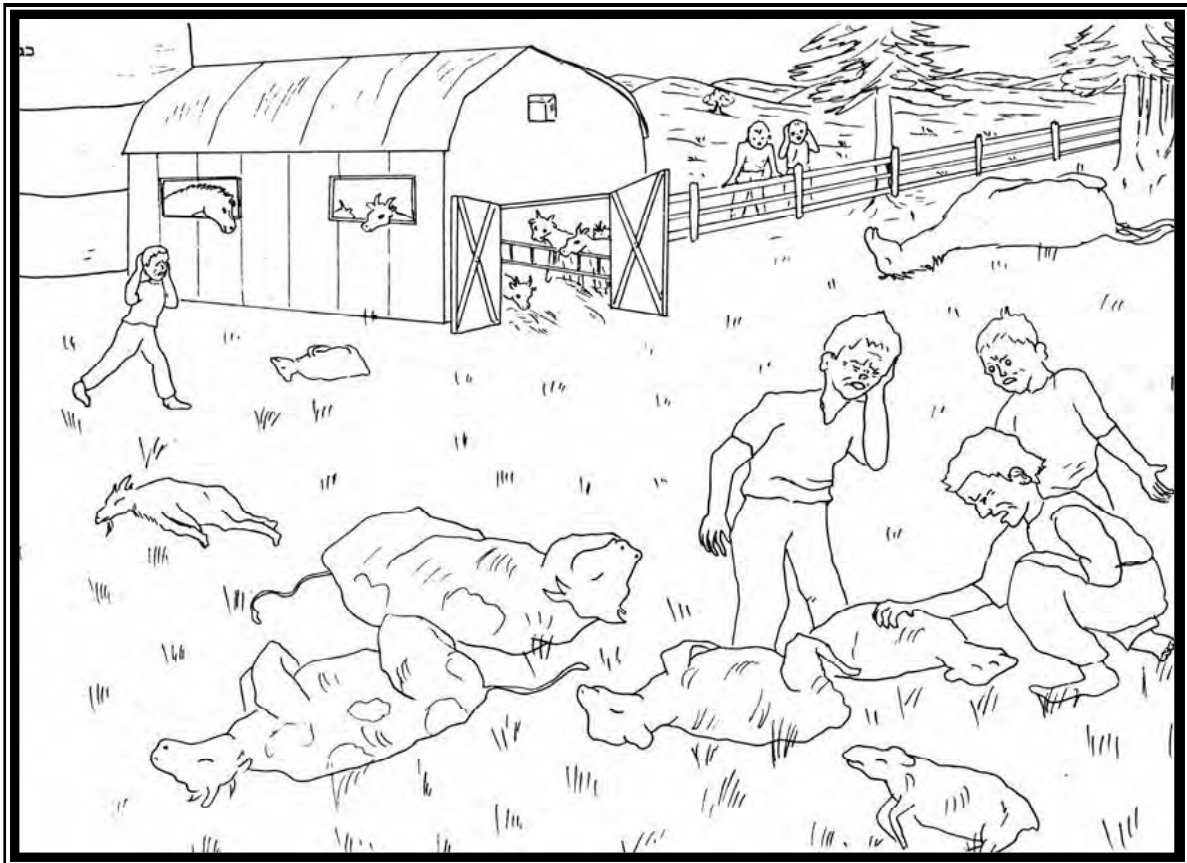
נאך די דריי וואכן האט דער באשעפער געמאכט אז
אלע בהמות, פערד, אייזלען, קעמלען, שאף, ציגעלעך,
שעפסעלעך, אלעס איז געשטארבן אין די מצריים האבן
געהאט גרויסע שאדנס, אבער די בהמות פון די אידישע
קינדער אפלו די קראנקע בהמות וואס דארפן שוין שטארבן
זענען נישט געשטארבן.

א מצרי זיצט זענע טאג אינדערפרי אין זיין שטוב אין
ער הערט פון אינדרויסן א שטארקע זעץ אויף דער ערד,
ער שטעלט זיך אויף פון זיין פלאץ ער גייט צו צום
פענסטער זעהן וואס ס'איז געשעהן דערזעהט ער ווי זיין
פערד ליגט אויף דער ערד א טויטער, טראכט ער ביי זיך
וואס איז געשעהן מיט מיין פערד ער איז דאך געווען

געזונט און שטארק, ער קוקט זיך אים זעהט ער אז נישט
נאר זיין פערד האט געפייגערט, נאר זייער אסאך פערדן
ליגן אויסגעצויגן אויף דער ערד טויטערהייט.

דעמאלטס כאפט ער זיך אוי! משה האט דאך געזאגט
אז אלע בהמות וועלן שטארבן, די מצריים זעהן אז זייערע
בהמות שטארבן אין די אידנ'ס נישט פארקויפן זיי די בהמות
פאר די אידן פאר גאר ביליג, אז זיי זאלן כאטש בלייבן
מיט א ביסל געלט.

די זעלבע איז געווען מיט די מצריים וואס זיי האבן
געריטן אויף א פערד, אינמיטן פארן איז דער פערד
אראפגעפאלן אויף דער ערד אין ער האט געפייגערט, און
דער מצרי איז אראפגעפאלן און זיך גוט צוקלאפט.

אָדער אַ צוויי פֿערד האָבן געשלעפֿט אַ אַנגעפֿילטע
וואָגן מיט זאָכן און אַ מִצְרִי איז געזעצן אין דעם וואָגן, די
פֿערד זענען פֿלוצלונג געשטאַרבן די גאַנצע וואָגן האט זיך
איבער געדרייט, דער מִצְרִי איז אַרויס געפֿלויגן פֿונעם וואָגן
אין אלע זאָכן פֿונעם וואָגן איז אַרויף געפֿאלן אויף דעם
מִצְרִי אין ער האט זיך גוט צוקלאַפֿט.

בײַ די ערשטע פינעף מכות האט פֿרעה נישט געוואלט
ארויס שיקן די אידן פון מצרים, אָבער יעצט האט אים שוין
דער באַשעפֿער געמאַכט אז ער זאל נישט וועלן אַרויס לאָזן
די אידן ווייל דער אויבערשטער האט אים געוואלט
באַשטראָפֿן פֿאַר זיינע שלעכטע מעשים.

מַכַּת שֶׁחִין

נאך דער איז געווען דריי וואכן וואס ס'איז נישט
געווען קיין מכות, משה מיט אהרן האָבן נישט געוואָרנט
פֿרעה אז עס גייט קומען נאך אַ מכה, ווען ס'האט זיך
געענדיגט די דריי וואכן האט דער אויבערשטער געשיקט
משה רבינו מיט אהרן זיי זאלן גיין צו פֿרעה און זיי זאלן
אַנפֿילן זייערע ביידע הענט מיט אש, אהרן זאל געבן די
אש פון זיינע הענט אין די הענט פון משה רבינו, אין משה
זאל אַרייַנלייגן די גאַנצע אש אין איין האנט זיינע, און ער
זאל דאס וואַרפֿן אַרויף אויבן צום הימל, אין די אש וועט
זיך צושפּרייטן אין גאַנץ מצרים.

זיי האבן אזוי געטוהן אין פֿרעה'ס פֿאלאץ, אלע
 מענטשן פון מצרים זענען געווארן פיל מיט קרעץ, שחין,
 אבער נישט סתם קרעץ נאר די קרעץ זענען געווען פיל
 מיט אייטער וואס ס'טוט זייער וויי, די מצריים האבן געליטן
 געפערליכע יסורים, אין די קרעץ האט געהאט זייער א
 שלעכטע ריח, זיי האבן אויך אויסגעקוקט זייער מיאוס.

פיר און צוואנציג סארטן קרעץ איז געקומען אויף די
 מצריים אין מצרים, אין זיי האבן נישט געהאט אויף דעם
 קיין שום רפואה, אדער זאלב וואס זאל זיי קענען אויסהיילן
 פון די קרעץ.

דער מצרי וואס איז געווען פיל מיט קרעץ האט שוין
 נישט אויסגעהאלטן די יסורים, האט ער מחליט געווען אז
 ער גייט גיין צום דאקטער, זיינע פיס טוהען אים זייער וויי

אַבער ער האט נישט קיין ברירה ער גייט צום דאקטער.

ער וויל לויפן אבער ער קען נישט ווייל זיינע פיס
זענען פיל מיט קרעץ, שלעפט ער זיך אזוי שטאט, יעדע
טריט וואס ער גיבט שרייט ער פאר יסורים, ביז ער קומט
שוין ענדליך אן צו דעם דאקטער, זעהט ער אז די טיר
פונעם דאקטער איז צוגעשפארט.

הייבט ער אן צו שרייען און וויינען דאקטער, דאקטער,
האב רחמנות מאך אויף די טיר ס'ברענט מיר, ס'קראצט
מיר, הצילו, גיב מיר עפעס א זאלב ס'זאל זיך אביסל
בארואיגן מיינע יסורים, פארשטייט זיך אז דער דאקטער
עפנט נישט די טיר ווייל ער אליין איז פיל מיט קרעץ און
ער האט זיך פראבירט אליין אויסצוהיילן און ער האט נישט
געקענט.

די אלע חיות פון די מצריים זענען אויך געווען פיל
מיט קרעץ און זיי האבן זייער שטארק געבילט אבער
קיינער האט זיי נישט געקענט העלפן, אזוי איז געווען די
מכה זיבן טעג, א גאנצע וואך וואס די מצריים האבן נישט
געקענט שלאפן, זיצן, שטיין, גארנישט האבן זיי נישט
געקענט טוהן, אבער דער אויבערשטער האט הארט געמאכט
פרעה'ס הארץ ער זאל נישט ארויס שיקן די אידן פון
מצרים.

מַכַּת בָּרָד

ס'האט זיך געענדיגט די מַכָּה פון שַׁחִין, ס'האט זיך נאכנישט אנגעיאגט אויסצוהיילן די וואונדן פון די קערפער פון די מצריים, קומט משה רבינו אין ער ווארנט אן פרעה, אויב די וועסט נישט ארויס לאזן די אידישע קינדער פון מצרים, וועט אנהייבן צו גיין א האגל, בָּרָד, וואס ס'איז נאך אזאנ'ס נישט געווען זייט די וועלט שטייט.

אין מצרים האט קיינמאל נישט גערעגנט, די מצריים האבן נישט געוואוסט וואס הייסט א דונער אדער א בליץ, פרעה וויל אפער נישט הערן פון אזא נאך ארויסצושיקן די אידן פון מצרים.

נאך דריי גאנצע וואכן וואס משה רבינו ווארנט אן
פרעה יעדן טאג, קומט משה רבינו צו פרעה אין ער זאגט
אים אזוי, מארגן פונקט אין די צייט וועט אנהייבן צו
האגלען, וואס די האגל וועט הרגענען מענטשן מיט חיות,
אין ס'וועט קאליע מאכן די גאנצע לאנד אלעס וואס וועט
זיין אויף די גאס, אין ווער ס'ווייל אז זיינע בהמות אדער
אנדערע סארט חיות וואס ער האט ביי אים זאל בלייבן
לעבן, זאל ער דאס אריינעמען צו זיך אין שטוב אריין.

די ערליכע מענטשן פון מצרים האבן אריינגעטראגן
זייערע בהמות אין שטוב אין ס'איז טאקע געראטעוועט
געווארן, די נישט ערליכע מענטשן האבן זיך אויס געלאכט
אין נישט אריינגעטראגן די חיות אינעווייניג, און זייערע
אלע חיות זענען געהארגעט געווארן.

משה רבינו האט אויפגעהויבן זיין שטעקן צום הימל
אזוי ווי דער אויבערשטער האט אים געהייסן, און די
מצריים וואס האבן נישט געוואוסט וואס ס'מיינט א בליץ,
זעהן פלוצלונג א מורא'דיגע ליכטיקייט אויבן אויפן הימל,
זיי האבן זיך זייער דערשראקן.

אבער נישט אויף קיין סאך צייט ווייל א סעקונדע
נאכדעם הערט זיך א שטארקע דונער, און די מצריים האבן
נאך אין זייער לעבן נישט געהערט קיין דונער, בפרט אזא
שטארקע דונער, זיי האבן געמיינט אז די וועלט ווערט
חרוב פון די דונערן אין די בליצן וואס ס'איז געווען דארט.

ביז דעמאלטס האבן די מצרים נישט געוואוסט וואס
הייסט רעגן, אין דא האט אנגעהויבן צו האגלען נישט סתם
קליינע שטיקעלעך האגל אזוי ווי ס'האגלט היינטיגע צייטן,
נאר גרויסע שטיקער האגל, יעדע שטיקל האגל איז געווען
אזוי גרויס ווי א אבטיה.

יעדע שטיקל האגל איז געווען אויסגעמישט פייער מיט
וואסער, און ווען ס'איז אנגעקומען אויף דער ערד האט זיך
דאס צופלאטצט מיט א שטארקייט און ס'האט זיך געהערט
אזוי ווי א גרויסע באמבע האט געפלאצט.

ענק ווייסן קינדער וואס עס האט זיך דעמאלטס
אפגעטוהן אין מצרים, די מצריים זעהן און הערן דונערן אין
בליצן איינס נאך דעם אנדערן, חוץ פון דעם וואס זיי האבן
נאך קיינמאל נישט געזעהן אין געהערט דונערן און בליצן,
וועגן דעם אליין האבן זיי זיך דערשראקן, אבער אפלו זיי
וואלטן שוין יא געהאט געהערט אמאל אזעלעכע זאכן, איז
דאס געווען יעצט אסאך שרעקעדיגער ווי נארמאל, זיי
זענען געווען זיכער אז די וועלט ווערט חרוב.

פארשטייט זיך אליין אז כמעט קיינער האט זיך נישט
דערוואגט ארויס צוגיין אינדרויסן, אין ווער ס'איז געווען
אין גאס האט נישט געקענט בלייבן לעבן, און אזוי אויף
האט די האגל צובראכן אלע בוימער, אין אלע געוואוקסן
ווי פרוכט אין גרינצייג זענען קאליע געווארן, נאר אין
לאנד גושן ביי די אידישע קינדער איז געווען רואיג אזוי
ווי א גאנצע צייט.

פֿרעָה האָט געשיקט רופֿן מֹשֶׁה מיט אַהֲרֹן, אִין עַר האָט
זײ געזאָגט, אײַך האָב געזינדיגט צום הײליגן באַשעפֿער,
דער אויבערשטער אײַז גערעכט מיט די אַלע מַכּוֹת וואָס עַר
שיקט אויף אונז, דאוונט צו דעם אויבערשטן אַז די האַגל
זאל זײך אַפֿשטעלן, און אײך וועל אַרויס שיקן די אײדישע
קינדער פון מצרים.

מֹשֶׁה רבינו אײַז אַרויס געגאנגען פון פֿרעָה'ס פֿאלאץ,
עַר האָט געפֿעטן דעם אויבערשטן אַז ס'זאל זײך ענדיגן די
האַגל, אִין די האַגל האָט זײך גלייך אַפֿגעשטעלט, ווען
פֿרעָה האָט געזעהן אַז די האַגל האָט זײך אַפֿגעשטעלט, האָט
עַר ווייטער געזינדיגט צום הײליגן באַשעפֿער, אִין עַר האָט
נישט געוואלט אַרויס לאָזן די אידן פון מצרים, אַזוי ווי
דער אויבערשטער האָט געהייסן.

מַכּת אֲרֵבָה

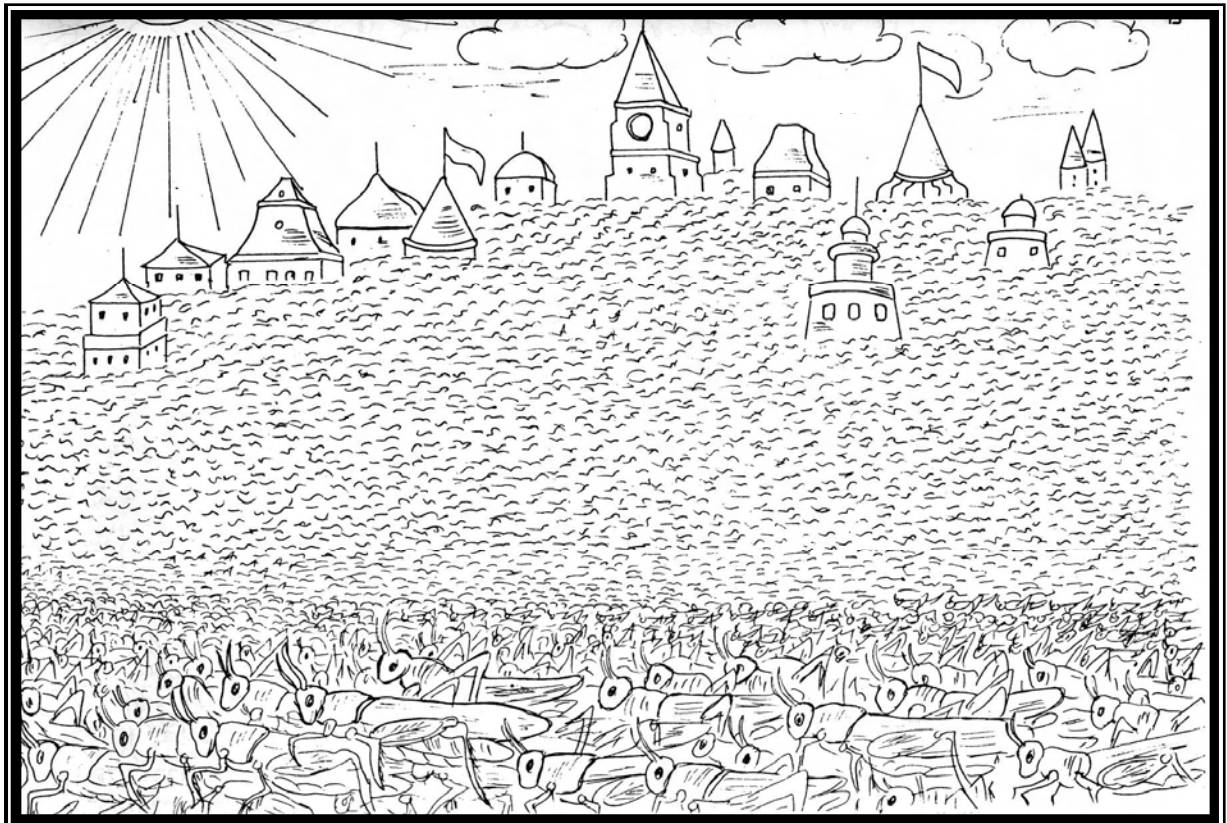
דער אויבערשטער זאָגט פֿאַר מֹשֶׁה רבינו גײ צו פֿרעָה
אִין זאָג אים אַזוי, דער אויבערשטער פון די אידן האָט מיר
געשיקט דיר צופֿרעגן ווי לאַנג נאך וועסטו נישט וועלן
אַרויס שיקן דעם אײדישן פֿאַלק מיר צו דינען, און אויב די
וויילסט נישט אַרויס שיקן די אידן פון מצרים, וועט קומען
די אַכטע מַכּה אֲרֵבָה.

מֹשֶׁה מיט אַהֲרֹן קומען דריי וואכן יעדן טאָג אִין זײ
וואַרענען פֿרעָה אִין גאַנץ מצרים הערט מען די וואַרענונג,
אַז ס'גײט קומען הײשעריקן אויף מצרים וואָס זײ גײען

אויפֿפֿעסן די תבואה וואס די בָּרַד האט איבער געלאזט, און
אז די היישריקן וועלן אריינגיין אין די שטובער און פון
דארט וועלן זיי אויך אלעס אויפֿפֿעסן, אָבער דער רשע פֿרעה
וויל נישט ארויס לאזן די אידן פון מצרים.

די גענאראלן פון פֿרעה האבן זיך אָבער יא דערשראקן
פון די ווארענונג וואס משה רבינו האט געווארנט פֿרעה,
האבן זיי געזאגט פאר פֿרעה, ווילאנג נאך וועלן מיר ליידן
וועגן די אידישע קינדער, שיק זיי שוין אַוועק פון דא אז
זיי זאלן קענען דינען דעם באשעפער, זיי האבן געזאגט
פאר פֿרעה די זעהסט נאך נישט אז מצרים האט שוין
דערלייגט כמעט אלע אירע זאכן, ס'איז שוין גארנישט דא
צו עסן, אלעס איז שוין חרוב געווארן.

ווען פֿרעה האט דאס געהערט פון זיינע גענאראלן,

הָאָט עַר גַּעשִׁיקט רופֿן מֹשֶׁה מִיט אַהֲרֹן, און עַר הָאָט זײ
גַּעזאַגט, עַנק קענען אַרױס גײן פֿון מִצְרַיִם דִּינען דַּעם
אױפֿערשטן, אָפֿער אײַך וויל עַנק זאַלן מיר זאַגן ווער גײט
אַלץ אַרױס פֿון מִצְרַיִם דִּינען דַּעם באַשעפֿער.

הָאָט מֹשֶׁה רִבִּינו גַּעענטפֿערט וואס הײסט ווער גײט
אַלץ אַרױס, אַלע צוזאַמען, פֿון יונג ביז אַלט, מענער און
פֿרויען, שאַף און רונדער, אַלעס גײט אַרױס וויל ס'איז אַ
יום טוב פֿאר אונז.

פֿרעה'ס האַרץ ווערט האַרט און עַר ענטפֿערט פֿאר מֹשֶׁה
רִבִּינו טאַמער ווילן עַנק גײן דִּינען דַּעם הײליגן באַשעפֿער
דעמאלטס דאַרפֿן נאַר גײן די מענער, די ווייפֿער און
קינדער דאַרפֿן נישט גײן, און פֿרעה הָאָט געהײסן פֿאר
זײנע באַדינער'ס אז מען זאל אַרױס וואַרפֿן מֹשֶׁה מִיט אַהֲרֹן
פֿון זײן פֿאלאַץ.

נאכדעם הָאָט דער אױפֿערשטער גַעזאַגט פֿאר מֹשֶׁה
רִבִּינו הײב אויף דײן שטעקן צום הִימל, אין מֹשֶׁה הָאָט אזוי
גַעטאַן, אין ס'האָט אַנגעהויבן צו בלאַזן אַ מוֹרָח ווינט, אַ
גאַנצן טאָג אין אַ גאַנצע נאַכט הָאָט געבלאַזן דער מוֹרָח
ווינט, דערנאָך הָאָט אַנגעהויבן צו קומען הײשערִיקן קײן
מִצְרַיִם, נישט נאַר אײן סאַרט הײשערִיק נאַר זיבן סאַרט
הײשערִיקן זענען גַעקומען.

אזוי פֿיל הײשערִיקן הָאָט מען נאַכנישט געזעהן אין די
וועלט אויף אײנמאַל, אין די הײשערִיקן זענען אזוי פֿיל אז
ס'איז אַפֿלו נישט אָפֿגערוקט אײנס פונעם צווייטן, אז

ס'קוקט אויס איין לאנגע קארפּעט, די זון איז געווארן
פארשטעלט פון אזוי פיל היישעריקן, אז מען האט נישט
געקענט זעהן ווען ס'איז טאג און ווען ס'איז נאכט.

די מצריים דרייען זיך רואיג אין די גאסן פון מצרים,
און ווען א מצרי זעהט ווי די היישעריקן הייבן אן צו קומען
פראבירט ער שנעל אהיים צו לויפן, אבער אין א סעקונדע
ווערט פיל די גאנצע ערד מיט היישעריקן, זיי הייבן אן צו
עסן מיט א גרויסן אפעטיט אלעס וואס ס'איז נאר דא אויף
דער ערד, דער מצרי קען קוים צווישן אזוי פיל היישעריקן
אנקומען אהיים.

די מצריים וואס זענען געווען אין זייערע שטובער קוקן
ארויס פון די פענסטער'ס אין זיי זעהן מיליאנען היישעריקן
עסן אויף אלעס וואס זיי זעהן, די שיינע גראז, אלע
פעלדער מיט ווייץ אין אלעס וואס ס'איז נישט קאליע
געווארן ביי די מפה פון ברד ווערט יעצט אויפגעגעסן דורך
די היישעריקן.

אלעס עסן די היישעריק אויף פרות, בלעטלעך, צווייגן,
בוימער, טראכטן זיי ביי זיך לפחות קומען זיי נישט אריין
אין די שטובער אויפגעסן וואס זיי האבן אין די שטובער,
אבער די היישעריקן זענען אויף אריינגעקראכן אין די
שטובער, און אין די קעלערס וואס ס'איז געווען דארט
אוועק געלייגט אסאך עסן, אין זיי האבן אלעס אויפגעגעסן.

די מצריים זענען געווארן זייער צובראכן דאס ביסעלע
עסן וואס ס'איז זיי איבער געבליבן נאך די שווערע מכות

עסן יעצט אויף די הייזשעריקן, אפלו טרונקען קענען זיי
אויף נישט ווייל די הייזשעריקן פארשטאפן אלע לעכער פון
ווי די וואסערן קומען ארויס, אין די הייזשעריקן שטעלן זיך
נישט אפ ביי די עסן, נאר זיי הייבן אויף אן צו עסן די
קליידער פון די מצריים, אפלו די פלייש פון זייער קערפער
הייבן זיי אויף אן צו עסן.

אמאליגע צייטן פלעגן די מענטשן עסן הייזשעריקן,
ס'איז דא אפלו פשר'ע הייזשעריקן וואס די אידן האבן אויף
געקענט עסן, האבן די מצריים געטראכט אויב ס'איז דא
אזויפיל הייזשעריקן, און ס'איז נישטא וואס צו עסן אין
מצרים, וועלן זיי אנפילן פילע פעסער מיט הייזשעריקן אז
זיי זאלן האבן וואס צו עסן נאך די מכה, און זיי האבן
אנגעפילט זייער אסאך פעסער.

זייערע א שווערע וואך איז געווען פאר די מצריים אין
מצרים, פרעה האט געשיקט רופן משה מיט אהרן אין ער
האט זיי געזאגט, איך האב געזינדיגט צום באשעפער, און
אויף צו ענק, דאוונט צו דעם באשעפער אז ער זאל שוין
אוועק נעמען די הייזשעריקן פון מצרים.

משה רבינו בעט שוין נישט פון פרעה אז ער זאל נישט
פארגעסן וואס ער האט צוגעזאגט אין ארויס לאזן די אידן
ווייל ער וויסט אז פרעה וועט נישט ארויס שיקן די אידן,
אבער ער גייט בעטן דעם באשעפער אז די מכה זאל זיך
שוין ענדיגן.

נאכדעם וואס משה רבינו האט געבעטן דעם
אויבערשטן, איז געקומען א שטארקע ווינט אין ס'האט מיט
גענומען מיט זיך אלע היישעריקן, אפלו די היישעריקן וואס
די מצריים האבן געהארבעט שווער דאס אריינצולייגן אין די
פעסער זענען אויך אוועק געפלויגן מיטן ווינט.

ווען די היישעריקן זענען אוועק האט מצרים אויס
געקוקט אזוי ווי נאך א שווערע מלחמה, ס'איז נישט געווען
דארט קיין פרות אדער בוימער, אלע פעלדער מיט
גערטענער זענען קאליע געווארן, אבער פרעה'ס הארץ איז
פארשטיינערט, ער האט ווייטער נישט ארויס געלאזט די
אידן פון מצרים.

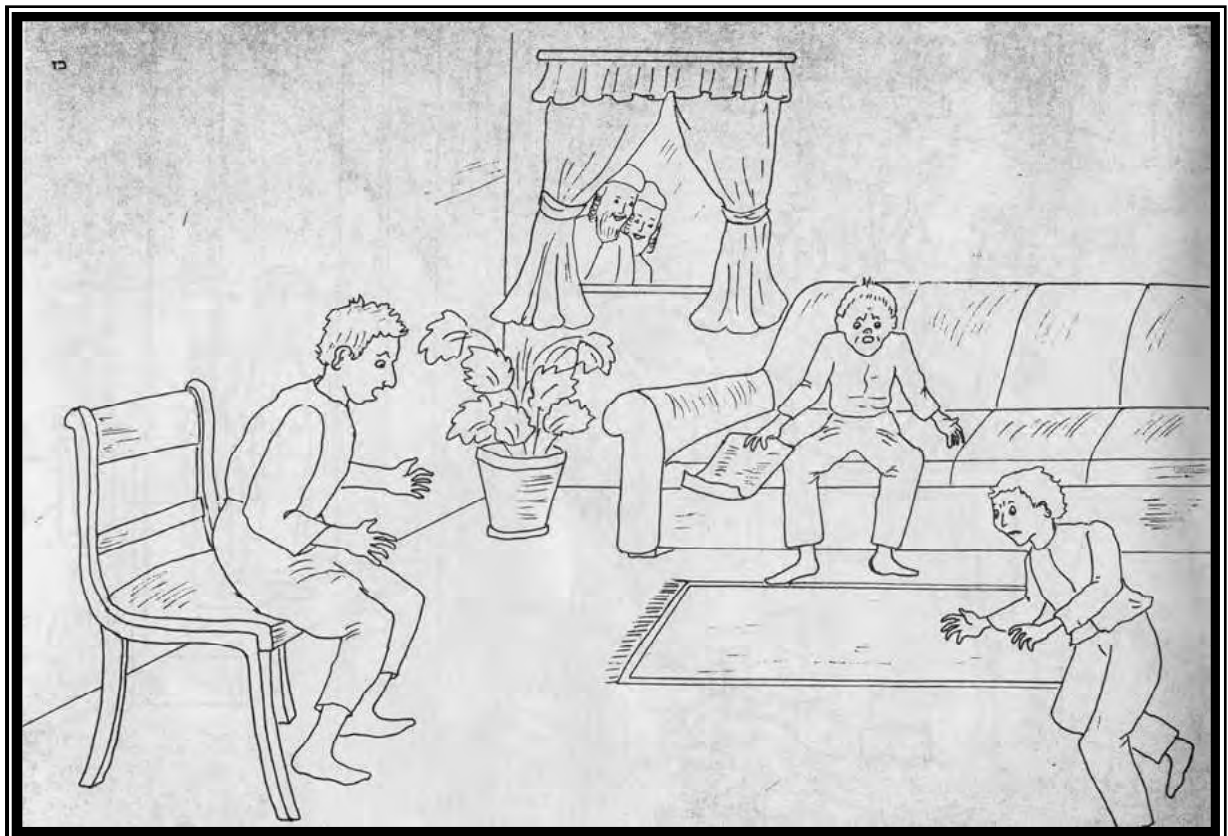
מַכַּת חֹשֶׁךְ

נאך די מכה פון ארבה האט משה רבינו נישט געווארנט
פאר פרעה אז ס'גייט קומען נאך א מכה, ווען ס'איז אריבער
געגאנגען דריי וואכן פון ווען די היישעריקן זענען אוועק
פון מצרים, אינדערפרי ווען די זון האט קוים געהאט
אויפגעשיינט ניין א זייגער אינדערפרי איז פלוצלונג
געווארן טונקל אין גאנץ מצרים, מען האט גארנישט
געקענט זעהן אין מצרים אפלו די ליכט וואס האבן
געברענט אין די שטובער האט אויך נישט געקענט ליכטיג
מאכן.

די מצריים האבן זיך זייער דערשראקן, זיי האבן זיך
נישט געקענט זעהן איינער דעם אנדערן, זיי הייבן אויף

זייערע הענט אין זיי לייגן דאס לעבן זייערע אויגן אין
אפלו זייערע הענט קענען זיי נישט זעהן, זיי הייבן אן צו
טראכטן אז אפשר זענען זיי געווארן בלינד, זיי ווייסן נישט
וואס ס'גייט פאר מיט זיי.

די מענטשן וואס זענען געווען אין די שטובער האבן
נישט געזעהן זייערע קינדער, אין די קינדער האבן נישט
געזעהן די עלטערן, די קליינע קינדער האבן געוויינט,
אבער די מאמע זעהט נישט ווי צו גיין, די בופעלע וויינט
פון גרויס שרעק אז ער זעהט נישט גארנישט, די מאמע
קען שוין נישט הערן די קולות אין שטוב, איז זי מחליט אז
זי גייט פראבירן צו צוגיין צו די קליינע בופעלע, אים צו
פארוואיגן, זי זעהט אבער נישט ווי צו גיין, אינמיטן ווען זי
גייט אין די טונקל קלאפט זי אריין איר קאפ אין וואנט, זי

קלאַפּט זיך אָן אין אַ בענקל אין זי דרייט זיך איבער
צוזאַמען מיטן בענקל אויף דער ערד.

דער טאטע פון די שטוב איז שוין געגאנגען צו די
אַרבעט, ווען ער הייבט קוים אָן צו אַרבעטן ווערט אַ
שרעקליכע פינסטער'קייט ער זעהט נישט וואס צו טוהן אין
די אַרבעט, ער הייבט אָן אַהיים צוגיין זעהן וואס ס'טוט זיך
אין שטוב, אָבער ער קען נישט גיין אין ערגעץ נישט ווייל
ס'איז טונקל.

ער פראבירט אפּשער דאך וועט ער קענען אַהיים גיין,
ער הייבט אָן צו גיין, ער זעהט נישט ווי ס'איז דא אַ
טרעפל ער פאלט אַראפּ, ווען ער גייט ווייטער האקט ער
זיך אַריין אין וואנט אַריין, אַ אנדערע מענטש וואס גייט
אין די טונקל האקט זיך אַריין אין אים, ביידע פאלן אַראפּ
אין זיי שלאגן זיך אַרום ווער ס'איז שולדיג.

די קינדער זענען שוין גיין אַ זייגער אינדערפרי ווען
ס'איז געווארן טונקל געווען אין זייערע שולע'ס, יעדער
איינער פראבירט אַרויסצולויפן אויף די גאס אפּשער איז
דאָרט ליכטיג, אָבער ווען אלע לויפן צוזאַמען פאלט מען
אַראפּ איינער אויפן צווייטן.

די קולות וואס ס'איז געווען דאָרט איז נישט זיך
פאַרצושטעלן, ווען זיי זענען שוין יא אַנגעקומען אינדרויסן
ווייסן זיי נישט וואו אַהין צוגיין, וואו זיי זענען יעצט וואו
שטייען זיי, זיי הייבן אָן צו וויינען טאטע, מאמע, הצילו,
ווי שטיי איך יעצט.

די מצריים האבן אויף נישט געקענט זעהן ווי דאס עסן
ליגט, ווי איז די טרונקען, ווי איז זייער בעט, גארנישט
האבן זיי נישט געקענט זעהן, דריי טעג איז אזוי געווען.

אבער די מכה נישט נאר אז ס'האט זיך נישט געענדיגט
נאך דריי טעג נאר ס'איז נאך געווארן אסאך ערגער, די
קומענדיגע טעג פון די מכה האט קיין איין מצרי זיך נישט
געקענט רירן פון זיין פלאץ, דארט ווי ער איז געווען איז
ער געבליבן.

טאמער איז זיין האנט געווען אין די הויף איז דאס
געבליבן אין די הויף, טאמער האט ער געהאלטן אינמיטן
זיך אוועק זעצן האט ער זיך נישט געקענט זעצן, זיי האבן
נישט געקענט רעדן אדער שרייען, די מצריים האבן
געטראכט ביי זיך, איך בין א לעבעדיגער מענטש אדער
אפשר בין איך שוין נישט פון די לעבעדיגע מענטשן, אלע
מענטשן אין מצרים זענען אין די זעלבע מצב אזוי ווי מיר
אדער איך בין דער איינציגער וואס איז אזוי.

ביי די אידן איז געווען ליכטיג אזוי ווי א אייביג, אין
טאמער איז א איד געגאנגען דארט ווי די מצריים זענען
געווען איז פאר דעם איד געווען ליכטיג אין פאר דעם גוי
טונקל, די אידן זענען אריין ביי די מצריים אין שטוב אין
געעפנט אלע זייערע שאפעס אין געזעהן פונקטליך ווי
זייערע טייערע זאכן ליגן.

לאמיר טראכטן וויאזוי ס'האט אויס געקוקט ביי א מצרי
ווען א איד איז אריינגעקומען אין זיין שטוב איבער קוקן

וַיֵּינַע זַאכֵּן, דֶּער מִצְרֵי וואס ווײַסט נישט צו ער לעבט יא
אָדער נישט, הָעֶרֶט בײַ זײַך אײַן שטוב ווי אײַנער קומט
אָרײַן, טראַכט אויב אײַך הָער אײַז אַ סײַמן אז אײַך לעב יא,
אַפֿשר דֶּער מַעַנְטֶש וואס קומט וועט מיר קענען עפֿעס
העלפֿן.

אַבער ער הָעֶרֶט ווי דֶּער מַעַנְטֶש עפֿנט אויף און זײַן
שטוב די שאפֿעס, ער וויל שרײַען גנב, אָבער ער קען נישט
עפֿענען זײַן מויל, ער הָעֶרֶט ווי דֶּער מַעַנְטֶש הײבט אָן
איבער צודרייען וַיֵּינַע זַאכֵּן אײַן די שאפֿעס, טראַכט ער זײַך
בײַ זײַך אַ חוצפֿה אײַך גײַ אים אַנקלאפֿן די בײַנער, אָבער
ער קען זײַך נישט רירן פון זײַן פֿלאַץ, אזוי האבן די אײַדן
געזעהן פונקטליך וואס די מִצְרַיִם האבן, און ווי ס'ליגט
אלע זײַערע זאַכן.

ווען ס'איז געווארן צוריק ליכטיג האט פֿרעה גערופן
מֶשֶׁה מיט אהרן אײַן ער האט זײַ געזאָגט, עַנֵּק קענען גײַן
דינען דעם הײליגן באשעפֿער, אָבער עַנֵּקערע שאף זאל
בלייבן אײַן מִצְרַיִם, מֶשֶׁה רבינו האט נישט מסכים צו דעם
אײַן ער האט געענטפֿערט פאר פֿרעה, גארנישט וועלן אונז
נישט איבער לאזן אײַן מִצְרַיִם, נישט נאר אונז וועלן נעמען
אלע אונזערע שאף און רונדער נאר די וועסט אונז נאך
צוגעבן פון די אלע זאַכן.

האט פֿרעה געזאָגט אויב אזוי וועל אײַך נישט לאזן די
אײַדן ארויס גײַן פון מִצְרַיִם, ער האט אַנגעווארנט מֶשֶׁה ער

זאל זיך נישט דערוואגן נאכאמאל צוקומען צו אים אין פאלאץ, ווייל אויב יא וועט ער אים הרגענען.

דער אויבערשטער האט זיך דעמאלטס באוואונן צו משה אין ער האט אים געהייסן זאגן פאר פרעה אז ס'גייט קומען זייער א שווערע מכה אויף מצרים וואס ס'איז נאך קיינמאל נישט געווען אין ס'וועט קיינמאל נישט זיין.

משה האט דאס געזאגט פאר פרעה, ער האט אים געזאגט אז ביי חצות הלילה, פונקט אינמיטן די נאכט, וועט דער אויבערשטער הרגענען אלע בכורים פון די מצריים, ס'וועט זיין אזעלעכע קולות וואס ס'איז נאך קיינמאל נישט געווען אין ס'וועט קיינמאל נישט זיין, משה האט אים אויף געזאגט זייער גוט האסטו געזאגט, אז איך וועל שוין מער נישט קומען צו דיר, נאר די וועסט קומען צו מיר, אין די וועסט זיך בעטן אז אונז זאלן ארויס גיין פון מצרים.

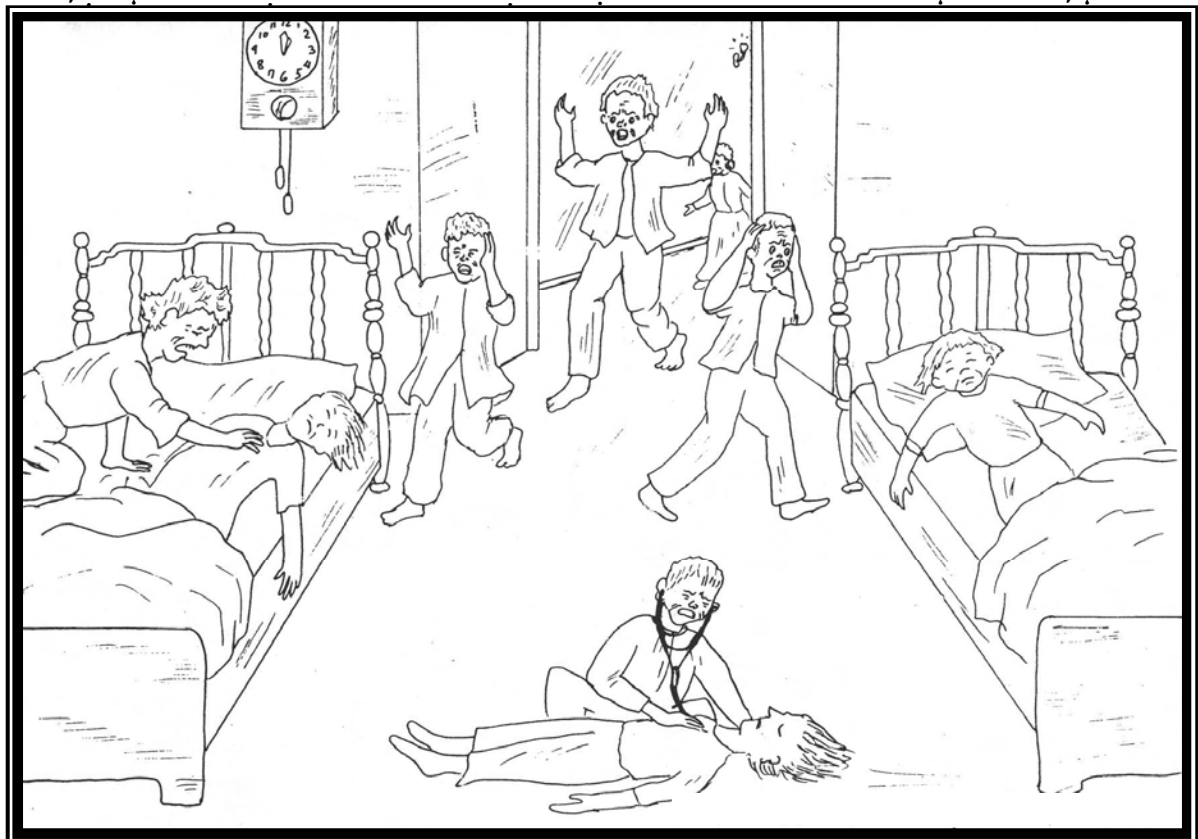
מַכַּת בְּכוֹרוֹת

עס איז געווען מענטשן פון די מצריים וואס האבן זייער מורא געהאט פון די מכה ווייל אין יעדע שטוב איז געווען א בכור, ס'איז געווען שטובער וואס ס'איז געווען דארט אפאר בכורים, אבער ס'איז אויף געווען מצריים וואס האבן נישט מורא געהאט אין זיי האבן נישט געגלייבט אז ס'גייט קומען אזא מכה.

די וואס האבן מורא געהאט האבן געבעטן פון די אידן
אז זיי זאלן אריינעמען אין זייער שטוב די בכורים אפשר
וועלן זיי געראטעוועט ווערן, אין ס'איז געווען מצריים וואס
האבן געטראגן זייערע בכורים צו די געטשקעס זיי האבן
נאך געמיינט אז די נארישע געטשקעס וועלן זיי קענען
ראטעווען.

ווען ס'איז געווארן פונקט חצות, פונקט אינמיטן די
נאכט, איז דער באשעפער אליין געקומען, ער האט נישט
געשיקט א שליח אדער א מלאך נאר דער באשעפער אליין
האט געהארגעט אלע בכורים פון גאנץ מצרים.

א שטוב וואס איז געווען אויף די שוועל בלוט האט
דער אויבערשטער איבער געטאנצן ווייל ס'איז געווען א
סימן אז דאס איז א אידישע שטוב, די מצריים האבן

אַנגעהויבן שרייען אין וויינען, ווייל ס'איז נישט געווען א שטוב וואס ס'איז נישט געווען דארט א טויטער.

שטעלט'ס ענק פאר וואספארא קולות ס'איז דארט געווען, נישט נאר אין מצרים האט זיך געהערט די קולות נאר אויף אין אלע לענדער ארום מצרים.

נישט נאר די בכורים פון די מצריים זענען געשטארבן נאר אויף די אלע גוי'אישע קנעכט וואס זענען געווען אין מצרים וואס זיי זענען געווען בכורים זענען אויף געשטארבן, אזוי אויף די בכורים פון אלע חיות, שאף, רונדער, זענען אויף געשטארבן.

פרעה ליגט אויף זיין בעט אינמיטן נאכט, פלוצלונג ווערט זיין שלאף געשטערט פון שרעקליכע קולות, ער גייט קוקן וואס טוהט זיך וואס איז די קולות זעהט ער אז די בכורים פון מצרים שטארבן, גייט ער קוקן וואס ס'טוט זיך מיט זיין עלטסטער זון זעהט ער אז ער איז אויף געשטארבן.

פרעה איז געווארן זייער דערשראקן ווייל ער איז אויף געווען א בכור ער זעהט אז זיינע אלע קנעכט וואס זענען בכורים זענען אויף געשטארבן ער האט נישט קיין אנדערע ברירה ווייל ער מיינט אז ער גייט שוין באלד אויף שטארבן, מיט זיינע שלאף קליידער לויפט ער קיין גושן אויפזוכן משה מיט אהרן.

אינמיטן וועג קיין גושן שרייען אלע מצריים פון די פענסטער פרעה האב שוין רחמנות אויף אונז שיק שוין

אָוועק די אידן פון מצרים אונז האבן שוין נישט קיין כח צו זיי, און ווען ער גייט אריבער ביי א פענסטער פון א אידישע שטוב זעהט ער ווי די אידן עסן פרייליכערהייט דעם קרבן פסח.

ער קומט אן אין גושן אלע אידן הייבן אן צו ליצנות מאכן פון אים, פרעה מיט זיינע פינ'אמעס, דער גרויסער אלמעכטיגער קעניג זוכט משה מיט אהרן, פרעה פרעגט פאר די אידן ווי איז משה מיט אהרן, זיי זענען דא, זיי זענען דארטן, ענטפערט מען אים, פרעה לויפט ארום ער ווייסט נישט א וואו זיי זענען באמת.

ענדליך טרעפט ער זיי שוין, פרעה פאלט משה'ן צו די פוס, ער בעט זיך צו משה אז די אידן זאלן שוין ארויס גיין פון מצרים, נישט נאר ער בעט נאר ער זאגט איך גיב ענק מער נישט קיין רשות צו זיין דא.

משה רבינו ענטפערט אים דער אויבערשטער האט אונז געזאגט אז מען זאל נישט ארויס גיין אינמיטן נאכט אזוי וואו גנבים נאר אינמיטן טאג אלע זאלן זעהן ווי אונז גייען ארויס, די קענסט אהיים גיין די וועסט נישט שטארבן אפלו די ביסט א בכור ווייל דער אויבערשטער האט נאך נישט געענדיגט צו שטראפן די מצריים אין די וועסט נישט שטארבן פאר ווען די וועסט זעהן ווי דער אויבערשטער באצאלט פאר אלע שלעכט'ס וואס די מצריים האבן געטוהן פאר די אידן.

פֿרעָה איז אַהיים אַביסל רואַיג ווייל ער האט געוואוסט
אז ער וועט נישט שטארבן היינט בינאכט אָבער ער האט
מורא געהאט וואס וועט ווייטער געשעהן.

יציאת מצרים

ס'ווערט אינדערפרי און אין אלע שטובער וויינט מען
נאך, ווייל איבעראל איז געווען טויטע מענטשן, אינמיטן
הערט מען קלאפן אויף די טיר, דער מצרי גייט קוקן ווער
איז דארטן, זעהט ער אז א איד שטייט ביי די טיר, דער
איד זאגט אים, אונז גייען יעצט ארויס פון מצרים דינען
דעם הייליגן באשעפער וועגן דעם בעט איך דיר פאר בארג
מיר דייע טייערע קליידער אין אויך דייע צירונג די

גאלדענע זאכן אין די זילבערנע זאכן.

האט דער מצרי אים געענטפערט איך האב נישט גארנישט קיין טייערע זאכן, האט אים דער איד געזאגט די ליגנער וואס דו ביסט ווען ס'איז געווען מכת חשך בין איך אריין געקומען אין דיין שטוב אין איך האב געזעהן אלע פלעצער ווי דו באהאלט'ס.

דער איד האט אנגעהויבן ארום צונעמען דעם מצרי אין אלע פלעצער, ערשט יעצט האט דער מצרי פארשטאנען אז ביי מכת חשך ווען ער האט נישט געוואוסט צי ער איז א לעבעדיגער אדער ער איז שוין געשטארבן האט ער געהערט ווי איינער דרייט זיך ביי אים אין שטוב יעצט ווייסט ער שוין ווער דאס איז געווען.

דער מצרי האט געגעבן דעם איד אלעס וואס ער האט אים געבעטן, אזוי האבן די אידן באקומען גאר אסאך טייערע זאכן אז יעדער איינער האט געדארפט האבן ניינציג אייזלען צו ארויף לייגן אויף זיי די אלע טייערע זאכן.

די אידן דארפן זיך שוין אביסל צו יאגן ווייל ס'ווערט שוין שפעט און ביי חצות היום, פונקט אינמיטן טאג דארפן זיי ארויס גיין פון מצרים, אינמיטן הערן זיי די קול פון משה רבינו אפלו ער האט געהאט גאר א שטילע קול אז אלע אידן זאלן שוין קומען קיין רעמסס, ווייל פון דארטן וועלן אלע אידן ארויס גיין צוזאמען פון מצרים.

די אלע אידן וואס זענען געווען צושפרייט איבער גאנץ
מצרים, נעמען צוזאם די טייערע זאכן פאקן זיך שנעל איין
די פעקלאך אין גייען גלייך קיין רעמסס.

משה רבינו האט נישט פארגעסן וואס יוסף הצדיק האט
באשוואירן די אידישע קינדער, אז מען זאל ארויף טראגן
זיין ארון פון מצרים בשעת ווען מ'גייט ארויס, איז ער דאס
געגאנגען אויפזוכן, ער האט דאס אבער נישט געקענט
טרעפן, ווייל ער האט נישט געוואוסט א וואו דאס ליגט.

ביז ער איז געגאנגען פֿרעגן סרח בת אשר וואס זי
האט געלעבט ווען יוסף איז נפטר געווארן אפשר וועט זי
געדענקען וואו דער ארון ליגט, אין זי האט אים טאקע
געזאגט וואו ס'ליגט, משה רבינו האט דאס גענומען אז די

אידן זאלן דאס קענען מיטנעמען.

די אידישע קינדער האבן נישט געהאט קיין צייט מיט צונעמען קיין עסן, אפלו די טייג וואס זיי האבן אנגעגרייט צו באקן ברויט האבן זיי נישט געהאט קיין צייט צו באקן, נאר זיי האבן גענומען די טייג אויף זייערע אקסלען און ס'האט זיך אליין אפגעבאקן פון די זון.

דאנערשטיג מיטאג פופצן טאג אין חדש ניסן פונקט אינמיטן טאג, נישט אינמיטן נאכט אז מ'זאל זאגן אז די אידן זענען ארויס ווי גנבים, זענען די אידן ארויס פון מצרים, קיין איינער האט זיי נישט געשטערט פון ארויס גיין, די הונט האבן נישט געבילט, און נישט נאר די מצריים האבן זיי נישט געשטערט נאר פונקט פארקערט זיי האבן געבעטן אז די אידן זאלן גיין, פרעה אליין איז געשטאנען ביים טויער אין געשריגן גייטס שנעלער, שנעלער.

די בילדער איז גענומען פון די ביכלעך
"עזר לילד" "חינוך הילדים פון ר' שלמה קנעפלער"

© כל הזכויות שמורות

ת"ת יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

רח' יונה 20 - עיה"ק ירושלים ת"ו - 02-5810967